

Oponentský posudek disertační práce Mgr. Andrey Korečkové
Idea kresťanského kánonu vo vzťahu rozdelenia cirkvi a synagógy

Ze téma své disertační práce si Mgr. Korečková zvolila věc obtížnou a těžko uchopitelnou, totiž ideu křesťanského kánonu, a to speciálně ve vztahu k odtrhávání se křesťanství od jeho židovských kořenů. Rozsáhle zdokumentovala vztah raných křesťanů ke Starému zákonu, resp. k jeho částem, Zákonu, Prorokům a nejčastěji citovaným Žalmům, které byly užívány jako uznávaný a zapsaný prorocký důkaz pravosti masléšské úlohy Ježíše Krista. Autorka se přitom v první části své disertace opírala o autentické listy Pavla, o čtyři evangelia a sbírky a zápisy Ježíšových výroků /zejm. o Papyrus Egerton/. Toto zkoumání zabírá zhruba polovinu disertace, vychází z rozsáhlé druhotné literatury a dochází k závěru, že idea křesťanského kánonu se zde ještě neobjevuje a rané církve se rozcházejí se synagogou hlavně jednoznačně kristologickým výkladem Starého zákona.

U tzv. apoštolských otců, tj. v prvních desetiletích 2.stol., ukazuje Mgr. Korečková na silný vliv ústní tradice, přestože už patrně existovala napsaná evangelia. Autoritou jsou pro církve nadále výroky Ježíše a evangelia, jejichž texty však ještě v pol. 2. stol. nebyly považovány za neměnné a posvátné. Úloha Starého zákona zůstává prakticky stejná.

K postupnému odtrhávání od synagogy docházelo v celém tomto období také v oblasti bohoslužby, které Mgr. Korečková věnuje průběžně velkou pozornost. Např. na str. 27-31 autorka podrobně popisuje bohoslužby v Pavlových společenstvech. Zmiňuje se o tom, že se křesťané scházeli nikoli v synagogách, ale v soukromých domech. Přiklání se k názoru, že už velmi brzo to bývalo nikoliv v sobotu jako u Židů, ale v neděli. To by znamenalo, že se křesťané

oddělovali od Židů místně i časově. Cituje 1 K 16,2 a Sk 20,7-8. K oběma těmto místům by bylo vhodné připojit /ovšem mnohem mladší/ zprávu Plinia Ml. Ep.X, 96,7 z roku 112 po Kr., k kde se vlastně velmi podobně charakterizují křesťanské bohoslužby.

Za východiško své práce označuje Mgr. Korečková tezi prof. Součka o třech fázích vzniku Nového zákona, resp. jeho kánonu, z nichž sleduje prvé dvě / práci s materiálem a vznik ideje kánonu/. Za svou metodu prohlašuje chronologické sledování vývoje jednotlivých textů, jejich redakční úpravy a další zpracování tradice. Postrádala jsem však neustálý ohled na to, že naše prameny jsou velmi troškovité. A přestože hovoří o chronologickém sledování, někdy se rozhoduje pro bližší datování zlovaných textů. Úplně také opomíjí historický kontext reálného života raných křesťanů. Možná, že tím lze vysvětlit poměrně malý prostor, který je v disertaci věnován rozporům a třenicím se synagogami, zaměřuje se takřka výhradně na texty a jejich výklad. Jestliže rozdělení církve a synagogy je přímo součástí námětu práce, bylo by vhodné uvést řadu zmínek ze Skutků o pronásledování křesťanů ze strany Židů v Palestině, na Předním východě i v Řecku, zprávy Suetonia o nepokojích mezi Židy v Římě kvůli Kristovi / Claudius 25,3 / nebo Josefa Flavia, svědčícího o popravě Ježíšova bratra Jakuba / luč. arch. XX 9,1 /. Autorka zmiňuje pronásledování ze strany Židů až u Eirenia.

Druhá část disertace se zabývá křesťanskou literaturou z prvé poloviny 2.stol. Zde je sledován hlavně postupně vznikající korpus Nového zákona, zvl. evangelia. I nečle byla používána prorocství Starého zákona a autorita tzv. svědka a s ní spojené živé ústní tradice. Teprve u Markiona došlo k radikálnímu pokusu o odtržení

od synagogy včetně odřítoutí Starého zákona. Markion byl však odsouzen, jistě také proto, že se stal gnostikem. Justin odmítal pro křesťany obřizku, oběti, svěcení soboty a svátky. Práce končí kapitolami o Kirenaiovi, v jehož díle lze nalézt jisté autoritativní řešení těch problémů, kterých se dotkli jeho předchůdci.

Některé otázky si Mgr. Korečková kochužel nepoložila - hlavně proč církev stále lpěla na Starém zákoně, i když už dávno nebyla tak jako ve svých počátcích odkázána na synagogy, došlo ke známým událostem obou židovských válek a teoreticky nebylo vlastně zapotřebí opírat zvěst o Ježíšovi o starozákonní proroctví a analogie. Také věřících ze Židů postupně ubývalo. Nepověřimnut zůstal také vliv nesmírné územní roztráštěnosti antických křesťanských obcí, které vlastnily a prosazovaly různé literární texty.

Mgr. Korečková se opírá o rozsáhlou literaturu, kterou dočtře využila, stejně jako prameny, které podrobila i příležitostnému sémantickému zkoumání.

Domnívám se, že práce splňuje kriteria pro doktorskou disertační práci a doporučuji, aby byla připuštěna k obhajobě.

V Praze dne 1.5.2006

Alena Frolíková
PhDr. Alena Frolíková, CSc